

ለተሳለፈው የወጪ - ገቢ ንግድ ሲባል፤ የሎጀስቲክስ እና የጉሙሩክ

አሰራር ስርአታችንን ይፈተሽ

ሰሜነህ 08-23-17

ለአገሪቱ የተፋጠነ ኢኮኖሚያዊና ማህበራዊ ዕድገት የትራንስፖርት አገልግሎት የበለጠ ተወዳዳሪ፤ ደህንነቱ የተጠበቀና ብቃት ያለው ሆኖ እንዲራመድ ክትትል ስለሚያስፈልገው፤ የትራንስፖርት ዘርፍ አደረጃጀት የመንግሥት ፖሊሲን በአግባቡ ለመተግበር አመቺ ሁኔታ በሚፈጥር መልኩ እንደገና መዋቀር ስለሚገባው፤ ትራንስፖርትን አስመልክቶ የፌዴራልና የክልል አስፈጻሚ አካላት የተሰጣቸውን ሥልጣንና ተግባር በማያሻማ ሁኔታ ማስቀመጥ አስፈላጊ በመሆኑ፤ በኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ ሕገ-መንግሥት አንቀጽ ፶፮/፩/ መሠረት የትራንስፖርት ዘርፍን ለመቆጣጠር የሚያስችል አዋጅ (አዋጅ ቁጥር ፱፻፷፰/፲፱፻፺፯) መውጣቱ ይታወቃል።

በዚህ አዋጅ መሰረትም፤ በአዋጁ ላይ የሰፈረውን እንዲያስፈጽም ባለስልጣን ተቋም ተቋቋመ። ተቋሙም የፌዴራል ትራንስፖርት ባለስልጣን ሲሆን በመንገድ ትራንስፖርቱ ዘርፍ የልማት አጋሮችን በማስተባበር እና በመደገፍ፤ የትራንስፖርት ፖሊሲዎችንና ስትራቴጂዎችን በስራ ላይ በማዋል በመላ ሀገሪቱ ቀልጣፋ፣ ኢኮኖሚያዊ፣ ደህንነቱና ምቹቱ የተጠበቀ የትራንስፖርት አገልግሎት የማስፈንና የማስፋፋት ሃላፊነት ተሰጥቶታል፤ ተረክቧልም። ቀልጣፋ፣ ብቁ፣ ኢኮኖሚያዊና የተመጣጠነ የትራንስፖርት ሲስተም እንዲስፋፋ ማድረግ፣ የትራንስፖርት አገልግሎት ደህንነቱ የተጠበቀና ምቹት ያለው መሆኑን ማረጋገጥ፣ ያገር ውስጥና ዓለም አቀፍ የትራንስፖርት አገልግሎት መስመሮች እንዲዘረጉና እንዲደራጁ ማድረግ፤ እንዲሁም ትራንስፖርት በማንኛውም ረገድ እንዲያድግ ማበረታት ለባለስልጣኑ ከተሰጡት ተልእኮዎች መካከል ስለአጀንዳችን ሊጠቀሱ ግድ የሚሉ ናቸው።

አጀንዳችን ሰሞንኛ የነበረው የጠቅላይ ሚኒስትር ሃይለማርያም ደሳለኝ የሱዳን ቆይታና የሃገረ ሱዳን ጥያቄ ነው። በዚህና ሶስት ቀናትን በወሰደው የጠቅላይ ሚኒስትሩ ይፋዊ ጉብኝት በርካታ የሁለትዮሽ ስምምነቶች ተደርገዋል። በልዩነቱ ጉብኝት ወቅት የሱዳን ባለሀብቶች በሃገራችን ኢንቨስት እንዲያደርጉ ለቀረበላቸው ጥያቄ በዋናነት ያነሱት ጥያቄ ነበር፤ እሱም የሎጀስቲክስና የጉሙሩክ ስርአታችሁን አስተካክሎ የሚል መሆኑን የመንግስት ኮሚዩኒኬሽን ጉዳዮች ጽህፈት ቤት ሃላፊ ሚኒስትር ዶ/ር ነገሪ ሌንጮን ጠቅሶ አ.ቢ.ሲ ዘግቧል።

የዚህ ፅሁፍ አቅራቢም በአጠቃላይ የሃገሪቱን የወጪ እና ገቢ ንግድ በማሳለጥ በኩል ያለውን አጠቃላይ ሁኔታ ያብራሩ ዘንድ ባለድርሻ አካላትን ጋብዞ በዚህ ሰሞኑን የቀጥታ ስልክ የኤፍኤም ሬዲዮ ውይይት አድርጎ ነበር። በዚህ ፅሁፍም የጉዳዩን ወሳኝነት መነሻ በማድረግ የሱዳን ባለሀብቶችን ጥያቄ በሚያጠይቅ መልኩ አንዳንድ ነጥቦችን ሊያነሳ ወደደ።

የሎጀስቲክስና የጉሙሩክ ስርአታችሁን . . . ሲባል እንግዲህ ከባህር ወደብ እስከ ደረቅ ወደብ አገልግሎት፤ ከመንገድ ምቹነት እስከ ፍተሻ ጣቢያና የትራንስፖርት ፍሰት፤ አሽከርካሪዎችን፣ ትራንስፖርተሮችን እና የጉሙሩክ አስተላላፊዎችን ወዘተ የተመለከቱትን ማለት እንደሆነ አያጠያይቅም። በዚህ ረገድ ከላይ የተመለከተውን እና በአዋጅ የተቋቋመውን ባለስልጣን ጨምሮ የገቢዎችና ጉሙሩክ ባለስልጣን እና የኢትዮጵያ የባህር ትራንስፖርትና ሎጀስቲክስ አገልግሎት ድርጅት ባለድርሻ ይሆናሉ ማለት ነው። በተለይም የኢትዮጵያ የባህር ትራንስፖርትና ሎጀስቲክስ አገልግሎት ድርጅት ሚናና ሃላፊነት የሳለ

ይሆናል። ድርጅቱ የወጪና ገቢ ንግድን ለማፋጠንና ለማሳለፍ የተቋቋመ ከመሆኑ አንጻር የወደብ የጭነትና የጉሙሩክ ስነስርዓቶችን ማስፈጸምን ጨምሮ ደረቅ ወደቦችን እንዲያስተዳድር ሃላፊነት ተሰጥቶታል። እነዚህን ሃላፊነቶቹን የሚወጣው ደግሞ አዲስ በተዘረጋው የመልቲ ሞዳል የጭነትና የወደብ አገልግሎት ስርዓት መሆኑ አያጠይቅም።

የአገሪቱን ገቢ ምርቶች ወደ መሃል አገር ለማስገባት እስካሁንም አገልግሎት ላይ ካለው የዶ/ኔ ሞዳል ትራንስፖርት ሥርዓት የበለጠ ጠቀሜታ ይሰጣል የተባለውን ይህንን የመልቲ ሞዳል ትራንስፖርት ሥርዓት ሁሉም ወገን እንዲጠቀምበት ለማድረግ ከመወሰኑ በፊት የመንግሥት የልማት ድርጅቶች፣ መንግሥታዊ ያልሆኑ ድርጅቶችና ዓለም አቀፍ ድርጅቶች እስከ 2004 ድረስ ሲጠቀሙበት ቆይተዋል።

የመልቲ ሞዳል የትራንስፖርት ስርዓት ዕቃዎችን ከተጨባጭ ወደብ እስከ ደረቅ ወደቦች ድረስ በአንድ ዶክመንት ማጓጓዝ የሚያስችል ነው። ደንበኞች ዕቃዎቻቸውን ከጅቡቲ ወደብ ለማንሳት ዋናውን የማስጫኛ ሰነድ ማቅረብና የባህር ትራንስፖርት ዋጋ መክፈል ሳይጠበቅባቸው ዕቃዎችን በአንጓጓዣ በየኢትዮጵያ የባህር ትራንስፖርትና ሎጂስቲክስ አገልግሎት ድርጅት ሙሉ ኃላፊነት ወደ አገር ውስጥ በአንድ ዶክመንት ብቻ ለማስገባት የሚያስችለው አሠራር፣ የደንበኞችን ወጪ ከመቀነሱም ባሻገር ለጊዜ ቁጠባም ትልቅ አስተዋጽኦ እንዳለው በውይይቱ ላይ ተሳታፊ የነበሩት የድርጅቱ የመልቲ ሞዳል መምሪያ ዳይሬክተር የተለያዩ አስረጂዎች በመጥቀስ አረጋግጠዋል።

ከነዚህም መካከል የመልቲ ሞዳል ሥርዓት በጅቡቲ ወደብ ለመጋዘን ኪራይ ይወጣ የነበረውን ወጪ ማስቀረቱ አንደኛው ሲሆን፤ የንግዱ ኅብረተሰብ በዚህ ሥርዓት መጠቀሙ ዕቃዎቻቸውን ለማስመጣት በተለያዩ ቦታዎች ለተለያዩ አገልግሎቶች ይከፍል የነበረውን አሠራር በማስቀረት ዕቃው ደረቅ ወደብ ከደረሰ በኋላ በማስከፈል ብቻ ተጠቃሚ የሚያደርገው መሆኑም ሌላኛው ፋይዳ ነው። ስርዓቱን ቀድሞ ከነበረውና አሁንም በአማራጭነት በስራ ላይ ካለው የዶ/ኔ ሞዳል ስርዓት ጋር በማነጻጸር የገለጹት ዳይሬክተሩ ቀደም ባለው አሠራር ወይም በዶ/ኔ ሞዳል ትራንስፖርት ሥርዓት አስመጪው ከባህር ትራንስፖርት አንጓጓዣ ጋር ውል ይፈጽማል፤ እንደገና ለየብስ ማጓጓዣ ሥራ ከየብስ አንጓጓዣ ጋር ውል ይፈጽማል። ከዚያ ባህር ወደብ ዕቃውን ከሊር አድርጎ ለየብስ አንጓጓዣ ከሚያስረክብለት ትራንዚተር ጋር ውል ይፈጽማል። በመልቲ ሞዳል ግን በአንድ የጉዞ ሰነድ በአንድ ውል ከአንድ አንጓጓዣ ድርጅት ጋር ብቻ በመዋዋል ዕቃውን የሚፈልገው ቦታ ድረስ ማጓጓዝ መቻሉ አገራዊ ጥቅም አለው ብለዋል። ፡፡ ዕቃውን በማጓጓዝ ሒደቶች ላይ ያሉትን ውጣ ውረዶችና ማንኛውንም ዓይነት ችግር ሁሉ የመልቲ ሞዳል ትራንስፖርት አፕሬትሩ ኃላፊነቶች ስለሚሆኑ፣ ተመራጭ የአገልግሎት ዓይነት ነው ብለዋል።

እሳቸው ይህን ቢሉም በተለይ በደረቅ ወደብ አካባቢ ያለው አገልግሎት ኋላቀር፤ በዘመናዊ መሳሪያና በሰለጠኑ ባለሙያዎች ያልተደራጀ ከመሆኑ ጋር ተያይዞ አሁንም የወጪ/ገቢ ንግዱን ማቀላጠፍ ያልተቻለ መሆኑን ሌሎቹ ባለድርሻ አካላት የገለጹ ሲሆን የድርጅቱ ሃላፊም በዚህ ቅሬታ ላይ ተስማምተዋልና የሱዳን ባለሀብቶች መሰረታዊ ጥያቄ ተገቢ ይሆናል ማለት ነው።

በሌላ በኩል ትራንስፖርት ባለስልጣን ከጅቡቲ መንግስት ጋር ሆኖ ሊያከናውነው የሚገባው ከጅቡቲ እስከ ኢትዮጵያ ድንበር ጋላፊ ያለው የ162 ኪሎ ሜትር መንገድ ፍጹም መንገድ ሊባል አለመቻሉ፤ 162 ኪሎ ሜትርን በ8 ሰአት ጉዞ እንዲያጠናቅቁ ለተገደዱት አሽከርካሪዎች የወጪ/ገቢ ንግዱን ማሳለጡ ይቅርና ለተጨማሪ የትራፊክ አደጋና ስልቶችን፤ ይልቁንም የጨካኝነትን ጭነትና የሚያሸከሩትን ተሽከርካሪ ለአደጋ በማጋለፍ እየተጓዙ መሆኑን መስክረዋል፤ እናም የሱዳን ባለሀብቶች ጥያቄ ተገቢነት ይኖረዋል።

የጉሙሩክ መፈተሻ ኬላዎች ጠባብና ወረፋቸው ዘግናኝ መሆን፤ ለ(ከፋ)ሙስና ተጋላጭ መሆናቸውና በዘመናዊ መፈተሻ መሳሪያ እንኳን ያልተሟሉ መሆን፤ በተለይ ከአዋሽ-ጅቡቲ ድረስ ያለው በረሃ በሆቴል፣ የምግብና መጠጥ፣ የውሃ (መታጠቢያ እና መጻዳጃን ጨምሮ)፤ እንዲሁም በመኝታ አገልግሎት ያልተደራጀ መሆኑ፤ ይህ ቀርነት ደግሞ በአሽከርካሪው ላይም ሆነ በጭንቱ ላይ አደጋና ስጋትን ሁሉም ያዘለ የመሆኑ ጉዳይ በሚመለከታቸው ሁሉ በሚታወቅበት አግባብ እስከዛሬ ተመልካች ማጣቱ የሱዳን ባለሃብቶችን ጥያቄ “ተገቢ” እንድንለው ያስገድደናል።

ከሁሉም በላይ ጎልቶ የወጣው ግን የጋላፊ-ጅቡቲ መንገድ በሚገባ ቢሰራና 8 ሰአት የሚፈጀው ጊዜ ከ3 ባልበለጠ ሰአት ተጠናቆ (ምልልሱ ቢበዛም) የሞጆ ደረቅ ወደብ ከላይ በተመለከተው አግባብ በዘርፉ ሙያተኞች ያልታገዘ፤ በዘመናዊ የመጫኛ እና ማውረጃ እንዲሁም ሌሎች የአይሲቲ ቴክኖሎጂዎች ባልተደራጀበት አግባብ አሁንም ከዚህ የፈጠነ እና የተሳለጠ የወጪ ገቢ/ንግድ ማከናወን አዳጋች እንደሚሆን በተሳታፊዎቹ እና ባለድርሻ ክነበሩ አስተያየት ሰጪዎች ተረጋግጧል። እናም፣ የሱዳን ባለሃብቶችን ጥያቄ “ተገቢ ጥያቄ” ነው ብለን ማለፍ ብቻ ሳይሆን በተመሳሳይም ይህን ፈርተውና ሰግተው የሚቀሩ ሌሎች የውጭ ባለሃብቶችን ታሳቢ በማድረግ መንግስት ዘርፉን በሚገባ ሊፈትሸው፣ ሊመረምረውና ሊያርመው ይገባል፤ ባስቸኳይ!!!